

2016-119731

ZB.130.1.2015.4

Konstancin-Jeziorna, 14 grudnia 2016r.

Szanowna Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
ul. NOWOGRODZKA 1/3/5
00-513 WARSZAWA

Dotyczy: Projektu rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zmieniającego rozporządzenie z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne

Szanowna Pani Minister

Działając w imieniu spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. z siedzibą w Konstancinie – Jeziornie, mając na uwadze trwające prace legislacyjne nad projektem rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zmieniającego rozporządzenie z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne, a także z uwagi na liczne wątpliwości związane z obowiązującą treścią ww. rozporządzenia oraz rozporządzenia z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, poniżej przedstawiamy uwagi i zastrzeżenia Spółki do ww. rozporządzeń. Są one związane ze stosowaniem przez Spółkę ww. rozporządzeń w praktyce oraz problemami jakie napotyka Spółka dbając o przestrzeganie wynikających z nich norm prawnych. W związku z trwającymi pracami legislacyjnymi, Spółka wnosi o rozważenie zaproponowanych zmian w ww. rozporządzeniach, w szczególności mając na uwadze fakt, że Spółka jest podmiotem odpowiedzialnym za bezpieczeństwo przesyłu energii elektrycznej na terenie całego kraju, a sugerowane zamiany, będą miały bezpośredni wpływ na funkcjonowanie Spółki. Na potrzebę zmian ww. rozporządzeń Spółka zwracała już uwagę w skierowanym do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej piśmie z dnia 10 czerwca 2016 r. oraz podczas spotkania z przedstawicielami Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w dniu 7 lipca 2016 r.

Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. jest spółką Skarbu Państwa, która pełni funkcję krajowego operatora systemu przesyłowego, gwarantującą przesył energii elektrycznej na terenie całego kraju. Jako jednoosobowa spółka Skarbu Państwa o strategicznym znaczeniu dla gospodarki państwa, Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. ma obowiązek podejmowania działań, które zapewnią bezpieczeństwo energetyczne Polski.

Polskie Sieci Elektroenergetyczne Spółka Akcyjna,
05-520 Konstancin-Jeziorna, ul. Warszawska 165, Sekretariat: tel. +48 22 242 26 52, fax +48 22 242 26 53, www.pse.pl

Wejście w życie rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne oraz zmiana rozporządzenia w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, miało znaczący wpływ na prowadzoną przez Spółkę działalność. W związku z powyższym, Spółka poniżej przedstawia swoje spostrzeżenia dotyczące dotychczasowego stosowania ww. rozporządzeń.

Odnosząc się do treści ww. rozporządzeń wskazując, że zagadnieniem wciąż budzącym poważne wątpliwości Spółki jest unormowanie w rozporządzeniu w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, związane z obniżeniem dolnej granicy strefy zagrożenia z 10 kV/m do 3,33 kV/m oraz dolnej granicy strefy pośredniej z 5 kV/m na 1 kV/m. Obniżenie dolnej granicy strefy zagrożenia do 3,33 kV/m jest istotnym zaostrzeniem nie tylko w stosunku do dotychczasowej wartości granicznej 10 kV/m, ale także do treści Dyrektywy 2013/35/UE, która określa natężenie pola elektrycznego IPN (E) na poziomie 10 kV/m. Zmiana ta ma negatywne konsekwencje dla Spółki jako właściciela linii 220 kV, 400 kV i 750 kV, pod którymi występują miejsca o natężeniu pola elektrycznego przekraczające wartość 3,33 kV/m.

Powyższe było sygnalizowane przez Spółkę podczas spotkania w dniu 7 lipca 2016 r. z przedstawicielami Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, dotyczącego omówienia zgłaszanych przez Spółkę wątpliwości związanych ze stosowaniem ww. rozporządzeń. W rezultacie powyższego spotkania Spółka w dniu 2 września 2016 r. otrzymała od Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej interpretację Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Uwarunkowania techniczne i prawne użytkowania sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia”. W powyższej interpretacji wskazano, że limity narażenia na pole elektromagnetyczne w środowisku pracy oraz dla celów ochrony ludności, określane są w odrębnych aktach prawnych, wydawanych na podstawie upoważnień zawartych w innych ustawach i funkcjonują niezależnie. Dlatego stwierdzono, że przepisy tych rozporządzeń nie obligują Spółki do ustalenia na jednakowym poziomie limitów granicznych dla stref ochronnych narażenia pracowników, z limitami dotyczącymi ludności.

Należy jednak wskazać, że w treści rozporządzenia z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne w § 5 ust. 1 wskazano, że **użytkownik rozpoznaje źródła pola-EM znajdujące się w przestrzeni pracy lub poza nią oraz poziom ekspozycji w przestrzeni pracy.** W § 5 ust. 2 przewidziano wyjątek, zgodnie z którym użytkownik nie rozpatruje pola-EM jako czynnika szkodliwego dla zdrowia w przestrzeni pracy, jeżeli na podstawie działań określonych w ust. 1 zostało udokumentowane występowanie w tej przestrzeni pola-EM strefy bezpiecznej.

Natomiast w § 5 ust. 3 tego rozporządzenia przewidziano, że na podstawie działań, określonych w ust. 1 i 2, **użytkownik wyznacza miejsca w przestrzeni pracy oraz pracujących i osoby potencjalnie narażone, których może dotyczyć oddziaływanie pola-EM stref ochronnych.** Jako osobę potencjalnie narażoną w rozporządzeniu zdefiniowano każdą osobę mającą dostęp do miejsca *narażenia*, mimo że nie wykonuje *prac przy użytkowaniu źródła pola-EM*. Treść tego przepisu w sposób bezpośredni stosuje się więc do ochrony ludności.

Dodatkowo zgodnie z § 8 ust. 1 pkt 5) rozporządzenia, użytkownik rozpoznaje i ocenia zagrożenia elektromagnetyczne w miejscach narażenia, ze szczególnym uwzględnieniem prac podczas użytkowania rozpoznanych źródeł pola-EM skutków dla zdrowia osób szczególnie *chronionych*. Osoba szczególnie *chroniona* to zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu osoba, która podlega ograniczeniom dotyczącym przebywania w polu-EM stref ochronnych: kobieta w ciąży, młodociany, użytkownik aktywnych lub pasywnych implantów medycznych, osoba, u której stwierdzono przeciwwskazania do wykonywania pracy w warunkach narażenia.

W związku z powyższym Spółka, wbrew otrzymanej interpretacji Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, na podstawie niniejszego rozporządzenia jest zobligowana do wyznaczenia miejsc w przestrzeni pracy oraz pracujących, a także osób potencjalnie narażonych, których może dotyczyć

oddziaływanie pola-EM stref ochronnych. Osoby te to m. in. właściciele nieruchomości, nad którymi zlokalizowane są linie elektroenergetyczne, a także członkowie ich rodzin i ich pracownicy, którzy mogą znaleźć się w miejscu *narażenia*, mimo że nie wykonują *prac przy użytkowaniu źródła pola-EM*. Biorąc pod uwagę właściwości linii elektroenergetycznych, wszystkie zlokalizowane pod nimi tereny, mogą być uznane za szczególnie zagrożone.

Ponadto w związku ze wskazanymi wyżej zapisami rozporządzenia oraz treścią interpretacji Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „*Uwarunkowania techniczne i prawne użytkowania sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia*”, Spółka ma wątpliwości jakie w rzeczywistości obowiązki nakłada to rozporządzenie na właściciela źródła pola elektromagnetycznego tj. Spółkę, w stosunku do użytkowników przestrzeni pracy zlokalizowanych pod liniami najwyższych napięć, którzy nie realizują prac na zlecenie właściciela źródła. Dotyczy to wszelkich osób wykonywujących prace w strefie ochronnej oddziaływania pola-EM.

Dodatkowo zgodnie z § 10 ust. 1 rozporządzenia użytkownik eliminuje zagrożenia elektromagnetyczne, uwzględniając wszelkie dostępne środki techniczne, ograniczające emisję pola-EM u jego źródła lub ograniczające narażenie na pole-EM, a jeżeli jest to niemożliwe, stosuje środki ochronne ograniczające te zagrożenia w inny sposób, przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki.

W § 10 ust. 2 analizowanego rozporządzenia wskazano, że w przypadku **gdy ocena zagrożeń elektromagnetycznych wykazuje możliwość oddziaływania pola-EM stref ochronnych na pracujących lub osoby potencjalnie narażone**, użytkownik opracowuje i wprowadza w życie **program stosowania środków ochronnych**, zapobiegających możliwości przekroczenia limitów GPO oraz wystąpienia bezpośrednich i pośrednich zagrożeń elektromagnetycznych. Zgodnie z § 10 ust. 3 pkt 4) rozporządzenia w programie, o którym mowa w ust. 2, użytkownik uwzględnia, w zależności od rozpoznanych zagrożeń elektromagnetycznych w przestrzeni pracy i ich poziomu, w szczególności działania polegające na **wyznaczeniu zasięgów pola-EM stref ochronnych oraz ograniczeniu do nich dostępu i odpowiedniemu oznakowaniu źródeł pola-EM, miejsc narażenia i rozpoznanych rodzajów zagrożeń**; jeżeli dostęp do tych źródeł lub miejsc narażenia jest, z powodu innych zagrożeń, odpowiednio ograniczony za pomocą środków technicznych, a pracujący lub osoby potencjalnie narażone zostali poinformowani o zagrożeniach elektromagnetycznych, nie są wymagane znaki i ograniczenie dostępu specyficzne dla pola-EM.

W zakresie powyższej regulacji, Spółka ma wątpliwości, jak w praktyce powinien być realizowany obowiązek znakowania zasięgu pól w przestrzeni pracy pod liniami najwyższych napięć w szczególności przy pracach doraźnych realizowanych na potrzeby właściciela źródeł. Są to prace prowadzone w określonej przestrzeni pracy w ograniczonym czasie np. kilka do kilkudziesięciu godzin w odstępach czasu raz na 5 lat. Należy zaznaczyć, że prace wykonywane doraźnie dotyczą kilkunastu tysięcy zmiennych przestrzeni pracy na terenie całego kraju, zlokalizowanych na gruntach nie będących własnością Spółki. W związku z powyższym Spółka postuluje wprowadzenie zmiany do rozporządzenia, poprzez wskazanie, że w przypadku linii elektroenergetycznych wystarczające jest jedynie poinformowanie pracowników o zasięgu stref ochronnych. Oznakowanie (np. wygrozdzenie) źródeł pola-EM na terenie całego kraju, z uwagi na liczbę kilometrów linii najwyższych napięć, jest bowiem bardzo kosztowne i niezwykle trudne do wykonania a następnie utrzymania. Spółka informowała już Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, że jako właściciel infrastruktury przesyłowej, w tym linii elektroenergetycznych o napięciach 220 kV, 400 kV i 750 kV, jest stroną wielu postępowań sądowych, których przedmiotem jest ustanowienie służebności przesyłu lub zapłata wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, z uwagi na posadowienie urządzeń przesyłowych i ich oddziaływanie. Obowiązujące obecnie rozporządzenia przewidują niższą granicę strefy zagrożenia niż dotychczas, co zwiększa liczbę miejsc określanych jako zagrożone oddziaływaniem pola-EM.

Wejście w życie rozporządzeń w zaproponowanym kształcie, doprowadziło więc do sytuacji, w których właściciele nieruchomości pod liniami, będą występować do Spółki z nowymi roszczeniami,

wynikającymi z obaw o swoje zdrowie, skoro ich nieruchomości, znajdujące się pod liniami elektroenergetycznymi będą uznawane za strefę zagrożenia dla każdej osoby, potencjalnie mającej dostęp do miejsca *narażenia*, mimo że nie wykonuje *prac przy użytkowaniu źródła pola-EM*.

Obecność ludzi na tych obszarach jest w większości incydentalna i trwa zwykle bardzo krótko (minuty). Wobec powyższego należy wskazać, że zaostrzone normy mogą mieć uzasadnienie jedynie do obszarów, które są zakładami pracy, w przypadku Spółki będą to stacje elektroenergetyczne. Co ważne dostęp do tych obszarów jest reglamentowany i podlega określonym regulaminom i procedurom.

Należy podkreślić, że Spółka jest właścicielem tysięcy kilometrów linii elektroenergetycznych, zastosowanie obniżonej dolnej granicy strefy zagrożenia na poziomie 3,33 kV/m oraz dolnej granicy strefy pośredniej na poziomie 1 kV/m, na wszystkich terenach ogólnodostępnych dla ludności spowoduje więc utrudnienia w działalności spółki. Co więcej ze względu na ogólnodostępność terenów pod liniami elektroenergetycznymi nie da się wyznaczyć skończonej grupy osób potencjalnie narażonych na oddziaływanie pola-EM, do czego zobowiązywał będzie § 5 ust. 3 ww. i § 10 ust. 2 pkt 4) rozporządzenia.

Pozostawienie uregulowanych w ww. rozporządzeniach wartości, w konsekwencji może doprowadzić do lawinowego wzrostu roszczeń odszkodowawczych związanych z naprawieniem szkody wynikającej z istnienia i oddziaływania linii elektroenergetycznych będących własnością Spółki.

Dodatkowo Spółka wskazuje, że występujący w postępowaniach sądowych z udziałem Spółki biegli sądowi, mimo uznania przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, że limity narażenia na pole elektromagnetyczne w środowisku pracy oraz dla celów ochrony ludności, określane są w odrębnych aktach prawnych, wydawanych na podstawie upoważnień zawartych w innych ustawach i funkcjonują niezależnie, w swoich opiniach stosują oba te ograniczenia. Spółka jest stroną postępowań sądowych, których przedmiotem jest ustanawianie służebności przesyłu, zasiedzenie służebności przesyłu lub zapłata wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, z uwagi na posadowienie urządzeń przesyłowych i ich oddziaływanie. W toku powyższych postępowań, w celu ustalenia pasa technologicznego, związanego z oddziaływaniem linii, a także niezbędnego do eksploatacji urządzeń przesyłowych, sądy dopuszczają dowód z opinii biegłych sądowych z zakresu geodezji i z zakresu elektroenergetyki. Biegli przy sporządzaniu opinii uwzględniają przewidziane w ww. przepisach obostrzenia i ustalają wielkość pasów technologicznych linii elektroenergetycznych jak najszerzej, z uwagi na bezpieczeństwo i ochronę ludzi. Wobec powyższego, niezależnie od wytycznych Spółki dotyczących bezpiecznej odległości od urządzeń przesyłowych, biegli sądowi w postępowaniach sądowych w sposób restrykcyjny stosują obowiązujące przepisy prawa, w tym także te dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne, ustalając jak najszerze pasy technologiczne dla linii przesyłowych. Powyższe bezpośrednio przekłada się na wzrost zasądzanych przez sądy wynagrodzeń i odszkodowań związanych z posadowieniem i oddziaływaniem linii elektroenergetycznych.

Na marginesie Spółka wskazuje, że uzyskana od Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej interpretacja „*Uwarunkowania techniczne i prawne użytkowania sieci elektroenergetycznych wysokiego napięcia*”, nie ma dla niej charakteru wiążącego. Oznacza to, że w przypadku kontroli wykonywanych przez organy, urzędy czy instytucje takie jak Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowa Inspekcja Pracy, Państwowa Inspekcja Sanitarna oraz Marszałek Województwa, Spółka w przypadku stosowania odstępstw od omawianych rozporządzeń, nie będzie mogła skutecznie usprawiedliwić swojego działania, a konsekwencji będzie narażona na kary administracyjne. Z uwagi na powyższe, jedynie zmiana przepisów we wskazywanym przez Spółkę zakresie, będzie wiążąca dla Spółki.

W związku z powyższym, zwracając ponownie uwagę na szczególny status Spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A., która gwarantuje przesył energii elektrycznej na terenie całego kraju, ale jest również częścią energetycznego systemu Unii Europejskiej, postulujemy o wnikliwe rozpatrzenie naszych uwag i uwzględnienie ich poprzez zmianę postulowanych treści rozporządzenia z dnia 29 czerwca 2016 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne. Dostrzegając ilość i wagę zagadnień proponujemy dodanie do powyższego rozporządzenia § 1 ust. 3 o treści: „Przepisów rozporządzenia nie stosuje się do przestrzeni pracy w pasach technologicznych linii elektroenergetycznych. Do oceny narażenia w tej przestrzeni mają zastosowanie przepisy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. 2003,poz.1883).”

z wyprzedzeniem

Z UPOWAŻNIENIA ZARZĄDU
PSE S.A.

KIEROWNIK
Zespołu BHP i Ochrony Ppoż.

Andrzej Kindziński

